

Ганді чи Ленін

Революційна боротьба в Індії.

Рівно рік тому, буржуазний німецький журналіст Клетцель, висвітлюючи боротьбу пролетаріату в Індії, писав із Бомбею:

Поруч із національною боротьбою за політичне визволення цілком виразно виявляється й класова боротьба. Тепер в Індії борються не тільки під прапором Ганді, а й під прапором Леніна. Рішуче значення в цьому рухові має не актуальна, а потенційна його сила. Індія політично живе в м'ягкому світанку. Але тільки що її утворює контраст, набирає виразних обрисів Леніна.

Тепер з того самого Бомбею кореспондент англійського буржуазного журналу "Обсервер" повідомляє:

"Становище в Індії щодня гіршає. Панує атмосфера загальної пригнобленості та чимраз більшої тривоги".

А орган правого крила всеіндійського національного конгресу "Індустан Таймс" тепер турбується тим, що Індія може стати "другою Ірландією", або й "другою Росією".

Ще 6 пак! З несподівано сектанського руху Ганді зростає широкий рух індійських мас проти британського імперіалізму. Революційний рух набирає загальної характеру для всієї системи британського панування в Індії. Роль британської влади, що вже не раз виявляла велику революційність підчас странку бомбейських текстильників, залізничників, дворянських і залізничників і французьких портовиків, говеться до того, щоб на певному етапі стати на чолі революційного руху. Загальний політичний страйк став на порядку денному і, можливо, що він завдасть остаточного удару імперіалізму.

Успіх визвольної боротьби можна пояснити тим, що маси індійської людності зазнали багато кривд й несправедливостей англійських гнобителів. Адже історія британського панування в Індії — це саме зупинаний й найкоротший виписок. Ще Карл Маркс писав 19 лютого 1881 року:

"Те, що англичани відбирають шороку в індусів у вигляді ренти, залізничних дивідендів (частина зиску) від непотрібних самим індусам залізниць, пенсій військовим і цивільним арядовцям, витрат на афганськ та інші війни тощо, те, що вони беруть у них без ніякого еквіваленту (рівна заміна) іззовні незаконно від того, що індуси повинні шороку відсилати до Англії довісім дарем-

но, — перевищує всю загальну суму прибутку 60 мільйонів сільсько-господарських та промислових робітників-Індії. Це — кров'ява, кричуща справа! Голодні роки йдуть там один за одним і досягають нечуванних досі в Європі розмірів".

З той пори, як написано це слова, минуло майже 50 років, але загальна картина стосунків між Індією і метрополією (Англією) лишилася та сама. Англичії почали завойовувати Індію ще в першій половині XVIII століття, коли спритні купці Ост-Індської компанії розташувалися в ряді надбережних міст і з кожної нагоди збільшували свої військові сили. Мотивували це тим, що "треба забезпечити життя й майно британських купців" (як бачимо, найновіші мотиви імперіалістичної інтервенції в Латинській Америці чи в Китаї не такі вже нові!). Але, як завжди в таких випадках, усі ці заходи, що ніби мали суто оборонний характер, якимось дивним чином завжди оберталися проти й майно, а й призводили до нових, часом величезних нападів. 1773 року, коли англійський парламент видав акт про регуляцію, наче б то докладний статут Ост-Індської компанії, вона володіла вже більшою частиною території британської Індії. 1858 року, коли ліквідували Ост-Індську компанію над Індією офіційно запанувала англійська корона. Хоч Ост-Індська компанія офіційно мала завдання розвивати торговлю, проте, як говорить відомий історик проф. Сіль-Індійська торгівля Англії почала розвиватися лише тоді, коли ця компанія перестала існувати".

Засвоївши нескладну істину, що крадена кобила багато жешевши від купленої, Ост-Індська торговельна компанія вирішила, що краще, ніж торгувати, просто грабувати країну, насамперед неймовірно оподатковуючи основне джерело прибутку в країні — хліборобство. Коли почало розвиватися господарське життя в країні, земельне не мало того значення, яке воно мало колись у державних прибутках Індії. У бюджеті центрального уряду Індії його місце зайняло митний прибуток від залізниць, прибутковий податок. У бюджеті на 1926-27 рік ці прибутки становили 979,900,000 рупій (1 рупія — 50 центів) із загальної суми прибутків 1,304,297,000 рупій, тобто понад 75 відсотків! Земельне передали провінціональним урядам,

в їхніх бюджетах воно чимало важило: того таки 1926 — 27 року, коли загальний прибуток становив 940,416,000 рупій, земельне становило 363,889,000 рупій. Витратна частина бюджету центрального уряду яскраво доводила справжній характер британського господарювання в Індії. Найбільші витрати в бюджеті на 1926 — 27 рік такі: загальна сума витрат — 1,303,766,000 рупій, з них на військові витрати припадає 591,779,000 рупій, на залізницю — 294,346,000 рупій, на цивільні урядництва — 114,530,000 рупій і на державний борг — 175,176,000 рупій.

Військові витрати. Вони найбільші в бюджеті, забіраючи майже 45 відсотків його. Так звана англійсько-індійська армія, яка складається на дві третини з тульців; є зброя в руках англійського імперіалізму. Ця армія не тільки здійснює зовнішньо-політичні плани англійського імперіалізму, а й придушує національно-визвольний рух усередині країни. Отже, ці суми, що їх стягають з Індії на утримання армії, з погляду інтересів країни не тільки є непродукованими витратами коштів, а й допомагають поневолювати Індію. До того суми, які витрачають на тримання армії, є також джерело, з якого виплачують великі утримання й пенсії англійським рядовим і начальницькому складови.

Залізниця. Витрати на залізницю є певне джерело, щоб щедро одбаровувати англійських залізничних урядовців, особливо вищих. Не звязуючи на всі зусилля вищих колів індійської буржуазії та буржуазної інтелігенції, з якими Англія намагається жити мирно, щоб в залізничній управі Індії працювали індуси, — ім із центральній комерційній управі індійських залізниць 1923 року індійців працювало лише 8 відсотків усіх службовців.

Цивільні урядництва. Тут найбільше витрачають на оплату вищих урядовців-англійців, а також на виплату їм пенсій, коли вони прослужать відносно невеликий час. Щоб уникнути розмири англійських окладів в Індії, досить сказати, що віце-король Індії дістає 256,000 рупій на рік. Ця сума більша за платню президента Злучених Державів Північної Америки, тоді як національний прибуток Індії як держави становить 1926 року сумою 9,670 мільйонів рупій, кажуць, що з цієї суми тільки 6,277 мільйонів рупій припадає на продуктивні витрати (залізниця, телеграф, зрошення). Дев'ять частин згаданої загальної суми боргу є борг Англії. Цікаво згадати, що перед війною державний борг Індії становив трохи більше від 4 мільярдів рупій. Таке збільшення боргу Індії сталося через військові витрати Індії, яка своїми коштами (а також сотнями тисяч людей) зміщувала військову могутність Великої Британії. Щож до так званих продуктивних витрат, то це в певній частині витрати на ті залізницю, що потрібні були Англії з стратегічних міркувань.

Грабуючи Індію через систему податків та інших державних прибутків та передаючи під різними зовнішньо-примирними приводами пограбовані суми своїм панівним класам, англійські капіталісти також користуються в Індії методами, особливо характерними саме для доби імперіалізму. Ці методи сходять до того, що монополістичний капітал експлуатує сировинні скарби країни та її величезне населення. За підрахунками компетентних дослідників прибуток англійських підприємств на індійській території доходять 70 мільйонів фунтів стерлінгів на рік.

Оцінюючи ті наслідки, які за англійського панування стали в Індії, треба мати на увазі не тільки безпосередні відрахування з національного прибутку Індії на користь гнобителів, а й ті величезні зміни, що сталися в країні через втручання англійського капіталу. Розвиток, товарного господарства на етнічній території до того, що виділилася капіталістична верхівка, збільшився виписк основної маси селянства й неминуче цілком руйнується нові й нові мільйони шарів. Англійський уряд свідомо прищорював це руйнування своєю податковою політикою, за якою податковий тягар максимально зменшували для вищих шарів землевласників і збільшували оподаткування селянства. Довіж закордонних товарів, особливо бавовняних тканин, спричиня зруйнування й павризацію (зубожіння) мільйонів ремісників, що в Індії становили та й тепер ще становлять численний прошарок населення.

Трамами індійських ремісників та селян густо вкрито весь шлях переможного походу англійського капіталу в Індії. Ця велоденна країна потім і кров'ю своїх робітників і селян сприяла промислому розвитку Великої Британії і має чималу частку в тому величезному капіталі, що й досі зберігає за Англією звання світового банкіра, — оця сама країна по-

блилок роблять. Але що ти скажеш на білу хвасоло, чи не хочеш поіюсти?"

"Хлопець червоний — "Дурити мене не треба". Качинський нічого не каже, лише: "Бери свого казанка".

Ми йдемо за ним зацікавлені. Він веде нас до бариди, біля свого сивника. Воно дійсно наліповне білої хвасолої з м'ясом. Качинський стоїть перед ним, мов той генерал, та каже: "Розплющуй очі, простягай пальці, такий пруський пароль".

Ми здивовані. Я питаю: "Мордо, Качинський, як ти це здобув?"

"Помідора була рада, що я це в неї забрав. Я дав за не три шматки шовку від парашюту. Ну, біла хвасоло холодна дуже смачна". — Він протекційно дає хлопцеві порцію і каже: "Колі ти другого разу прийдеш сюди зі своїм казанком, то-триматимеш у лівій руці цигарку, або шматок жуваального табакю. Розумієш?"

Тоді він звертається до нас: "Ви, звичайно, можете одержати й так".

Качинський незамінний, бо він має шесте почуттів. Всюди є такі люди, тільки ніхто цього зразу не помічає. Кожна сотня має одного чи двох таких. Качинський дуже битий хлопець з-поміж них. З професії він, здається, швець, але це нічого не значить; він розуміє кожне ремісництво. Добре мати з ним гарні стосунки, як у нас з Кропом. Гай Вестус почасти теж до нас належить. Правда, він уже більше виконавчий орган, бо він працює за командою

Качинського в таких справах, де потрібні міцні м'язи. За це він має свій зиск.

Наприклад, ми приходимо вночі до цілком незнайомого міста, сумного гнізда, де зразу помітно, що з нього викачано все, що можна було викачати. Квартира — мала, темна фабрика, яку лише зараз до цього пристосували. З двій стоять ліжка, власне, не ліжка, а дошки з напнутими на них дротяними сітками.

Дротяна сітка тверда, ковдри підкласти ми не можемо, бо ми нею вкриваємось. Простирало дуже тонке.

Качинський дивиться на це і звертається до Гая Вестуса: "Ходім!" Вони йдуть до цілком незнайомого міста. Через півгодини вони знову втуть з обтерканими соломі. Качинський знайшов стайню, а в ній солому. Тепер ми можемо тепленько спати, коли б тільки не хотілося так істи.

Кроп питає гарматника, що тут уже довгий час перебуває: "Чи тут є денебудь крамничка?" Той сміється: "Ото вигадав. Тут нічого не дістанеш, і шматка хліба нема".

"Чи ж тут нема медканців?"

Він спльовує: "Є декілька. Але вони ходять самі навколо казанів та просять". Це погана справа. Тоді треба підтягти ремініці і чекати до завтра, поки надійдуть харчі.

Проте, я бачу, що Качинський береться за шпалку, а тому питаю: "Куди ти, Качинський?"

"Трохи поліпшити становище", — він виходить.

(Далі буде)

НА ВЕСІЛЛІ У ПРЕМ'ЄРА.

(Малій фейлетон.)

Тай сиджу я над "Укр. Голо-

ле послухайте, мосце добродзею, то посаа в парламенті не сміє говорити того, чога вимагають від него його виборці, бо його там все одно слухати не хочуть, а мусить говорити тільки те, що другі послі й міністри хочуть слухати?"

— Шур!

— Ну, то кого ж той посол репрезентує: виборців, чи міністрів?

— Це залежить від його культури. Коли він схоче репрезентувати виборців — його виводитимуть з залі. Коли — міністрів, то йому плескатимуть. Бо така культура!

— А от Рипиндя пише, що коли Лучкович сказав, що прем'єра треба ожентити і парламент сказав: "ухвалюємо" — то вже воно так і буде?

— Авжеж! Ще й як буде! От, наприклад, Лучкович каже до Кінга: женися, братухо, анестигад — женися. "Вибири собі з хороших дівчат в Принс Альберт".

А Рипиндя суфлірує: "окрут з великим процентом українського населення, з якого прем'єра є постом".

— Знаєш, що це значить?

— Що?

— Це "тонкий намік на толстє обстоєтельство". Прем'єре, не козирься... Бігме сватаєси на українську дівчину... Тоді ми тебе не тільки прем'єром, але самим Петлюрою зробимо...

— І безробіття тоді не буде? І фармів не відбиратимуть тоді за моргедажі в українських фермерів?

— Ну, ти з культури заівах вже на економіку... Гуд-бай!

— А це — каже — тому, що Лучкович заступає інтереси своїх виборців, а Колісник обороняє інтереси своїх виборців.

— Яка ж тому різниця?

— І-і-і... бодай же тобі, Паньку, Рипиндя приснилася, коли це й того не розумієш. Дивись о, що Рипиндя пише:

"Не може заступати інтересів своїх виборців той радний, которого другі радні вважають за найбільшодішнє владкати за двері... А заступати інтереси своїх виборців може лише той посол, которого другі послі й міністри хочуть слухати".

— Чув?

— Та ж не позаклададо!.. А била світовий рекорд голодування та смертності, а життєвий рівень мільйонів і людности є один із найнижчих у світі.

де послухайте, мосце добродзею, то посаа в парламенті не сміє говорити того, чога вимагають від него його виборці, бо його там все одно слухати не хочуть, а мусить говорити тільки те, що другі послі й міністри хочуть слухати?"

— Шур!

— Ну, то кого ж той посол репрезентує: виборців, чи міністрів?

— Це залежить від його культури. Коли він схоче репрезентувати виборців — його виводитимуть з залі. Коли — міністрів, то йому плескатимуть. Бо така культура!

— А от Рипиндя пише, що коли Лучкович сказав, що прем'єра треба ожентити і парламент сказав: "ухвалюємо" — то вже воно так і буде?

— Авжеж! Ще й як буде! От, наприклад, Лучкович каже до Кінга: женися, братухо, анестигад — женися. "Вибири собі з хороших дівчат в Принс Альберт".

А Рипиндя суфлірує: "окрут з великим процентом українського населення, з якого прем'єра є постом".

— Знаєш, що це значить?

— Що?

— Це "тонкий намік на толстє обстоєтельство". Прем'єре, не козирься... Бігме сватаєси на українську дівчину... Тоді ми тебе не тільки прем'єром, але самим Петлюрою зробимо...

— І безробіття тоді не буде? І фармів не відбиратимуть тоді за моргедажі в українських фермерів?

— Ну, ти з культури заівах вже на економіку... Гуд-бай!

— А це — каже — тому, що Лучкович заступає інтереси своїх виборців, а Колісник обороняє інтереси своїх виборців.

— Яка ж тому різниця?

— І-і-і... бодай же тобі, Паньку, Рипиндя приснилася, коли це й того не розумієш. Дивись о, що Рипиндя пише:

"Не може заступати інтересів своїх виборців той радний, которого другі радні вважають за найбільшодішнє владкати за двері... А заступати інтереси своїх виборців може лише той посол, которого другі послі й міністри хочуть слухати".

— Чув?

— Та ж не позаклададо!.. А била світовий рекорд голодування та смертності, а життєвий рівень мільйонів і людности є один із найнижчих у світі.

Бернард Сома.

Де Рипиндя у кареті, Як попадає... Ведуть прем'єра на ланцуху, Як медведя...

Приїхали. І ніяк не второпав, чи на виборчий мітинг, чи до православної церкви. Бачу, Свистун в кадилльню дзе, Бенет свяченої підливає, Гарднер поклонив бе... А свашки вже кінчають: "ви-веди нас з хати, на двір погуляти".

Ех, коли не забрешть ліберальні димбали й консервативні бубби... Дивлюсь — Рипиндя навирисядки... А прем'єр за нею — вихиласом, видибасом... А єпископ Лойд — скинув рясу — та все басом, та все басом. Бачу, вже й Лучковичові — хоч він не належить ні до консервативної, ні до ліберальної партії — колна трясуться...

Куркуленко танцює у прем'єра на весіллі.

Ну й де-ж тут витримаєш? — головню коли хочеш бути в повазі й показати себе культурним? Не витримає і я грішній і пшош "дрібшечки до ющенки".

— От-то з тебе читач! — почув я над головою й прокинувся, а над мною стояв сусід.

— Бий тебе сила божа — таке приверзалося. Читав, здригнув і оттак приснилося.

— Що приснилося? — питає сусід.

— Приснилося, що танцював на весіллі.

— На якому?

— Та Лучкович женив прем'єра з Рипиндею.

— Казав я тобі, Паньку, не пхайся в політику. Куди тобі з твоею головою. Тут треба культури! голубчику, такої, щоб до всіх партій належали й проте безпартійним бути... Щоб в парламенті рота не роззявляти, й проте інтереси своїх виборців заступати, таким-е, та що з тобою говорити...

— Правда твоя. Безхребетним треба бути. Як ото у Руданського в науці говориться: "сина з похолу не зкорчуться..."

Куркуленко.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісті"!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВІСНОЮТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ Й ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ" — одиний український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на півроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" — одиний дійсно фармерський український часопис в Канаді, що боронить інтереси працюючого фармерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на півроку.

"РОБІТНИЦЯ" — одиний журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: \$1.50 на рік, 80 центів на півроку.

"БОЯЦЬКА МОЛОДЬ" — одиний журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.

Передплату на поштові часописи й журнали посилайте з \$3 на ім'я кожного часопису зокрема, або на ім'я й адресу: WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N, Ltd. Cor. Pritchard & McGregor Sts. Winnipeg, Man.

ЕРІХ МАРІА РЕМАРК

На західному фронті без змін

Переклад з німецької мови Ж. Бургард.

(9)

(Продовження)

Ми біла, Кемеріхового ліжка. Він помер. Обличчя ще мокре від сліз. Очі напіврозплющені, вони жовті, як старі рогові гудзики.

Санітар штовхає мене під ребра. — "Чи ти збираєш речі?"

Я киваю.

Він провадить далі: "Ми мусимо його зараз забрати, потрібне ліжко. Там лежать на двох".

Я беру речі і відшлюлю Кемеріхові номер. Санітар питає за військову книжку, її нема. Я кажу, що вона мабуть у канцелярії й іду. Показую воно вже стагають Франца на носилки.

За дверима темно та вітер. Це для мене мов визволення. Я дихаю, скільки можу дихати, і почуваю на своєму обличчі повітря, тепле та м'яке, як ніколи. Рантом з'являються думки про дівчат, про запашні луки, про білі хмарки. Мої ноги в чоботах посуваються вперед, я йду швидше, а біжу. Салдати проходять повз мене, їхні розмови хвилюють мене, дарма, що я їх не розумію. Земля просякнута силами,